

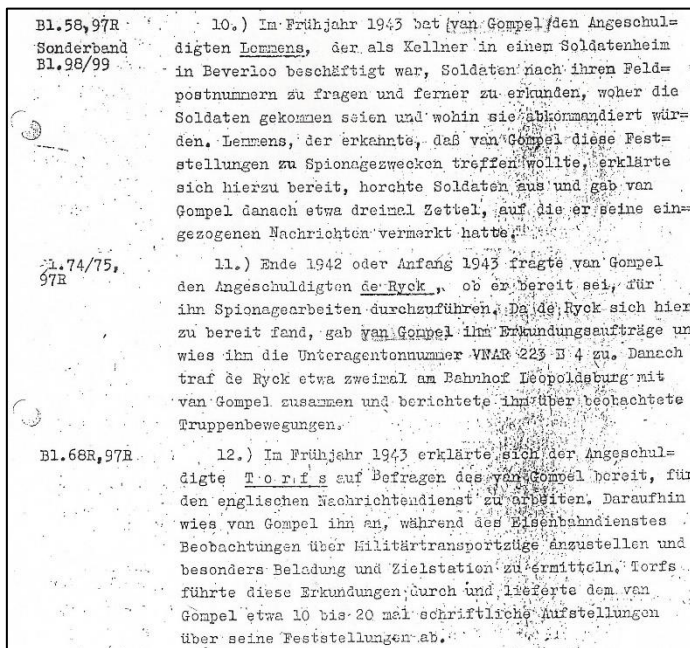
Het Inlichtingsnetwerk in Hasselt en Leopoldsburg tijdens WO II

Deel 3 De inlichtingsagenten van *Service Marc* in Leopoldsburg en Diest

Wij vonden de ingezamelde bewijslast tegen de Kampse inlichtingsagenten van het netwerk *Service Marc* in de formele Nederlandse vertaling van een Duitse beschuldigingsakte.

Het originele gerechtsdocument was op 28 juli 1944 in Berlijn opgesteld door

Oberreichsanwalt Ernst Lautz, een jaar na de aanhoudingen te Hasselt.

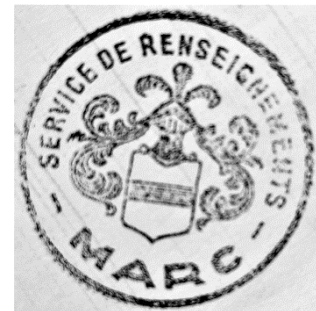

Pagina 8 van de Duitse beschuldigingsakte inzake Theo Lemmens, Albert De Rijck en Marcel Torfs uit Leopoldsburg

De research heeft ons een inzicht gegeven over hoe een cascade aan arrestaties heeft geleid tot de dood van vele vrijheidsstrijders, die onnoemelijk veel geleden hebben in de naziconcentratiekampen.

Het onderzoek is grotendeels gebaseerd op nagelaten verklaringen van de schaarse overlevenden, die bereid waren hun belevenissen en die van hun lotgenoten, te delen.

Wij hebben, binnen het bestek van onze opsporingen, de focus gelegd op de personen die genoemd zijn in de Duitse beschuldigingsakte. Ongetwijfeld waren er veel meer verdienstelijke verzetslieden van *Service Marc* die actief waren tijdens de Tweede Wereldoorlog¹. Hun zijn we schatplichtig.

In de regio van het kamp van Beverlo te Leopoldsburg

In het militair kamp van Beverlo te Leopoldsburg, waar de *Wehrmacht* gekazerneerd was, coördineerde Henri Van Gompel - als leidinggevende sectoroverste van het

Limburgse netwerk
Service Marc -
spionageactiviteiten
tussen de herfst van
1942 en het midden
van de nazomer van
1943.

**De draaischijf van het
actieterrein van de
inlichtingsagenten van
Service Marc was het
station van Leopoldsburg**

Wat de Duitse speurders wisten over de activiteiten van de Kampse spionnen volgt hierna :

Henri Van Gompel werd in de herfst van 1942 op verzoek van de barones de Heusch door een onbekende persoon als spionageagent aangeworven. Daarna werd hij door Melchior opgezocht en in zijn opdrachten ingewijd. Hij kreeg van Melchior de opdracht om in het gebied tussen Beverlo-Balen en Lommel Kerkhoven – Leopoldsburg alle troepenbewegingen gade te slaan, militaire installaties te bespieden, vast te stellen hoe sterk de bezetting van Beverlo was en uit welke wapens zij bestond. En of er luchtafweer voorhanden was, welke tactische tekens de rijtuigen van de Wehrmacht hadden. Verder de veldpostnummers te verkennen en trachten te weten te komen vanwaar de soldaten in Beverlo kwamen waar ze naartoe gingen. Melchior maande Van Gompel dan aan hulpagenten aan te werven om deze opdrachten te vervullen. Met het oog daarop won Van Gompel de medewerking van medebeschuldigden Lemmens, De Ryck, Torfs, Van Bael en Van Heel en deelde hen de opdrachten mee, die hij van Melchior ontvangen had.

Uit het berichtenmateriaal dat hij van hen kreeg, stelde hij berichten op, die hij ongeveer zes maal aan de beroepsonderofficier Wauters² bezorgde om verder gegeven te worden aan Leynen³. Deze berichten bevatten o.a. vaststellingen over de sterkte van troepen in Leopoldsburg⁴, evenals verklaringen over bruggenwachten en wagens van de Wehrmacht.

Theo Lemmens, die als kelner in een militair tehuis in Beverlo werkzaam was, werd in het voorjaar van 1943 verzocht door Van Gompel om soldaten naar hun veldpostnummer te vragen en trachten te weten te komen vanwaar de soldaten gekomen zijn en naar waar zij zullen gaan. Lemmens, die inzag dat Van Gompel deze informatie voor spionagedoeleinden wilde gebruiken, verklaarde zich hiertoe bereid. Hij hoorde soldaten uit en gaf Van Gompel daarna een keer of drie papieren, waarop hij zijn ingewonnen berichten genoteerd had⁵.

Albert T. De Ryck werd einde 1942 of begin 1943 door Van Gompel bevraagd of hij bereid was spionage te verrichten. Daar De Ryck hiertoe bereid was, gaf Van Gompel hem verkenningsopdrachten alsmede het hulpagentennummer VN/AR/223/B4.

De Ryck ontmoette Van Gompel daarna ongeveer tweemaal op het station te Leopoldsburg en berichtte hem over waargenomen troepenbewegingen.

Marcel Torfs verklaarde zich in het voorjaar van 1943 op vraag van Van Gompel bereid voor de Engelse inlichtingendienst te werken. Met het oog daarop zei Van Gompel hem, gedurende de spoorwegdienst waarnemingen te doen over militaire transporttreinen om in het bijzonder

over lading en eindstation vaststellingen te doen. Torfs voerde deze verkenningen uit en leverde ongeveer 10 tot 20 maal schriftelijke verslagen over zijn vaststellingen aan Van Gompel.

Fernand Van Bael werd in het voorjaar van 1943 door Van Gompel gevraagd om mee te werken in een grote organisatie die voor Engeland vaststellingen deed. Nadat hij zich hiertoe bereid verklaard had, kreeg hij van Van Gompel de opdracht om troepenbewegingen en troepenhuisvestingen van de Duitse Wehrmacht te verkennen. Hij voerde deze opdracht ook uit en leverde vier- of vijfmaal schriftelijke berichten over waargenomen troepenbewegingen, bruggenwachten en posten aan Van Gompel, onder het hulpagentennummer VN/AR/223/B6. Voor zijn werkzaamheden kreeg hij eens 20 frs. van Van Gompel.

Louis Felix Van Heel werkte als kelner in hetzelfde militair tehuis in Beverlo als Theophile Lemmens. In het voorjaar van 1943 vroeg Van Gompel of hij voor de Engelse inlichtingsdienst wilde werken. Toen deze ermee akkoord ging, kreeg hij van Van Gompel de opdracht om de soldaten, die in het militair tehuis toekwamen, uit te vragen vanwaar ze kwamen en de weggaande soldaten naar waar ze gingen.

Met het oog daarop hoorde Van Heel soldaten uit en gaf hij aan Van Gompel drie- of viermaal schriftelijke verslagen over zijn inlichtingen, die hij met hulpagentennummer VN/AR/223/B7 ondertekende.

Florent De Keyser werd bij een bespreking van de dienst in Hasselt in april 1943 door Leynen aangeworven voor de spionage-organisatie⁶. Hij gaf hem de opdracht in Leopoldsburg militaire installaties te verkennen. Verder zei hij hem schriftelijke aantekeningen over zijn waarnemingen te maken, deze met het hulpagentennummer VN/AR/223/B11 te ondertekenen en ze aan hem dan door de beroepsonderofficier Wauters in Leopoldsburg te doen toekomen.

De Keyser, die zich hiertoe bereid verklaarde, leverde hem op deze manier één- of tweemaal schriftelijke berichten over zijn verkenningen, die in bijzonderheden niet vastgesteld zijn.

In Diest

Jan Goris uit Diest werd einde 1942 door de barones de Heusch opgezocht. Zij vroeg hem of hij in de organisatie "Kinderheil" wilde meewerken en brieven aannemen, die zij dan wekelijks of alle veertien dagen bij hem zal afhalen. Goris die beweert eerst niet geweten te hebben dat de barones de Heusch in de spionagedienst werkte, verklaarde zich hiertoe bereid en nam dan gesloten brieven aan, die hij aan de barones de Heusch bij haar bezoek overhandigde. Pas toen hij na enige tijd in zijn brievenbus een geschrift vond met aantekeningen over militaire transporttreinen en wagennummers, beweert hij geweten te hebben, dat de barones de Heusch spionage verrichtte. Hij beweert ze bij haar volgende bezoek ter verantwoording geroepen te hebben, doch heeft zich na haar bedreigingen bereid verklaard verder voor haar op dezelfde wijze werkzaam te blijven. Met het oog daarop nam Goris tot aan zijn arrestatie brieven met berichtenmateriaal voor de barones de Heusch aan en overhandigde ze aan haar bij haar bezoek.

De barones de Heusch vroeg aan Goris zelf te verkennen. Zij gaf hem de opdracht waarnemingen over Duitse wagens van de Wehrmacht en hun tactische tekens te doen. Ook verzocht zij hem om uit te zoeken welke troepen in Diest ondergebracht waren, welke troepenbewegingen er plaatsvonden en of op het vliegveld in Schaffen startbanen aangelegd waren. Dan zei zij hem schriftelijke berichten over zijn waarnemingen onder het

agentennummer VN/AR/223/E af te leveren⁷. Goris leverde haar dan drie- of viermaal schriftelijke aantekeningen over waargenomen Duitse vrachtwagens van de Wehrmacht en hun wagennummer.

Andere verkenningen om de overige opdrachten uit te voeren zal hij nochtans niet volbracht hebben⁸. Ten slotte verrichtte Goris voor de barones de Heusch ook bodediensten.

Hij bracht enige malen brieven voor haar, onder de deknaam "Emile" naar Leynen in Hasselt'.

Onder dwang afgelegde verklaringen

In fine van de beschuldigingsakte staat vermeld dat de beschuldigen in hoofdzaak bekennen, met uitzondering van handelaar Albert De Rijck en rijkswachter Jules (Florent) Dekeyser. De verklaringen van Albert De Rijck zouden tegengesproken zijn door de verklaringen van Rik Van Gompel. De verklaringen van Jules Dekeyser zouden tegengesproken zijn door de verklaringen van Léon Leynen. De gangbare wrede praktijken van de *GeStaPo*⁹ te Brussel, om politieke gevangenen te verhoren, zijn genoegzaam bekend geraakt uit de vele naoorlogse getuigenissen van hun slachtoffers. Langdurige foltering was het hoofdingrediënt van de ondervragingsmethodes van deze sadistische keurtroepen.

Een proces voor het *Volksgerechtshof* in Berlijn was vooropgesteld in oktober 1944, maar ging niet door. Zonder enige vorm van verdere rechtspleging werden de beschuldigen naar de Duitse concentratiekampen gebracht, waar de hellegang begon.

Het verhaal van de individuele inlichtingsagenten

Hierna reconstrueren wij de geschiedenis van de dappere verzetsmannen die geheel onbaatzuchtig hun leven op het spel hebben gezet om aan de Duitse bezetter cruciale inlichtingen te ontlokken ten bate van de geallieerden. Wij maakten hoofdzakelijk gebruik van verschenen vakliteratuur, egodocumenten en kopieën uit dossiers, die gediend hebben om een erkenning te verkrijgen als politieke gevangene. De verhoren, afgenomen van de beschuldigen door de Duitse contraspionage, ontbreken in het dossier dat ons ter beschikking is gesteld. Deze dimensie van het onderzoek zou een ander licht kunnen werpen op de geschiedenis.

Henri Corneille Constant Van Gompel (genoemd *Rik*) is geboren te Leopoldsburg op 3 november 1919. Al vroeg was hij met zijn broer Leopold actief in de scoutsbeweging. Rik Van Gompel volbracht zijn middelbare studies in het Sint-Michielscollege.

Rik Van Gompel vervulde zijn legerdienst als soldaat-milicien bij de Spoorwegtroepen te Leopoldsburg.

In september 1939 werd Rik Van Gompel gemobiliseerd en in mei 1940 nam hij dan ook deel aan de Achttiendaagse Veldtocht, waarna hij een tijd krijgsgevangene was

Hij werkte als zelfstandig huisschilder in het familiebedrijf van zijn vader Frans Van Gompel. Op 14 december 1940 trouwde Rik Van Gompel te Leopoldsburg met de Luikse Alexine Baerts en woonde aanvankelijk te Leopoldsburg in de Kerkhofstraat¹⁰.

Rik Van Gompel engageerde zich sinds 1941 in de Belgische weerstand en in 1942 werd hij te Leopoldsburg sectorchef van de inlichtingsdienst *Service Luc/Marc*, later bekleed met de graad van luitenant. Zijn opdrachtgever was de inlichtingsagent François Melchior uit Hasselt. Rik Van Gompel wierf vijf leden voor de inlichtingsdienst, waaronder Theo Lemmens en Albert De Rijck, zijn scoutsvriend Fernand Van Bael en nog twee andere spoorwegbeambten : Marcel Torfs en Louis Van Heel.

Uit naoorlogse verklaringen van inlichtingsagent Louis Van Heel uit Leopoldsburg¹¹ vernemen wij dat Rik van Gompel in 1943, na zijn dagtaak als tewerkgestelde voor de

wederopbouw in Tessenderlo¹², vanaf 18 u tot 's nachts tewerkgesteld was in *mess Albert* van het *Soldatenheim* in de *Dienststelle der Feldpost nr. 45.262A* van het kamp van Beverlo.

Het Soldatenheim der Feldpost bij de Truppenübungsplatz van het kamp van Beverlo

Rik Van Gompel kon er onopvallend voor rekening van *Service Marc* inlichtingen verzamelen bij de Duitse militairen. Tezelfdertijd ontsnapte hij aan de verplichte tewerkstelling in Duitsland¹³.

Maar op 31 augustus 1943 werd Rik Van Gompel te Leopoldsburg door de *Feldgendarmarie* gearresteerd op verzoek van de *Geheime Feldpolizei* en gedurende elf dagen opgesloten in de gevangenis te Hasselt. Op 11 september 1943 werd hij overgebracht naar KGW Antwerpen¹⁴, waar hij in een isolatiecel verbleef.

Zijn zus zou hem voor het laatst gezien hebben.

Zijn gereconstrueerd oorlogsdossier vertoont vele hiaten en moest aangevuld worden met informatie uit het dossier van zijn overlevende lotgenoot Theo Lemmens uit Leopoldsburg¹⁵.

De KWG te Antwerpen, Duitse afdeling van de gevangenis te Antwerpen in de Begijnenstraat

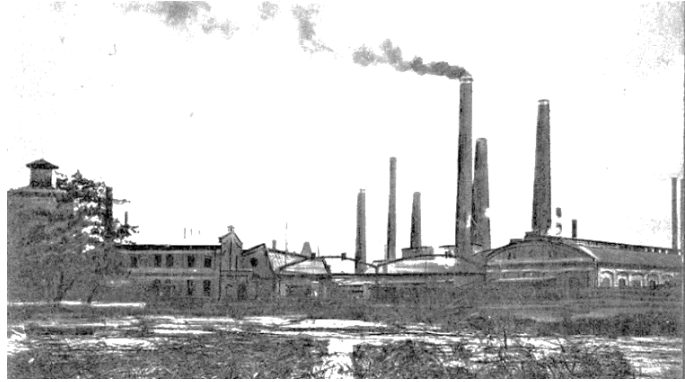
Na vier maanden eenzame detentie in de Antwerpse gevangenis aan de Begijnenstraat werd Rik Van Gompel - na het paasweekend van april 1944 - naar het Duitse tuchthuis van Gross Strehlitz gevoerd.

Hij vernam daar dat hij verwezen werd naar het *Arbeitslager* Laband.

Op 11 oktober 1944 ontmoette Rik Van Gompel in kamp Laband zijn medestander Theo Lemmens, die voor hem had gespioneerd als kelner in het *Soldatenheim* van het kamp te Leopoldsburg.

Hermina-fabriek bij het Arbeitslager Laband

Beide *Kampenaars*¹⁶ werden verplicht om gedurende drie volle maanden in de *Herminenhütte*, een fabriek nabij Laband¹⁷, dwangarbeid te verrichten voor een armzalig dagrantsoen.

Het volgende station van kwelling was Buchenwald, een Duits concentratiekamp waar Rik Van Gompel en Theo Lemmens op 21 januari 1945 aankwamen. Rik Van Gompel kreeg het gevangenenummer 87.101 en Theo Lemmens het nummer 87.008¹⁸.

Drie maanden lang werden ze daar als slaven gebruikt om huizen en wegen te herstellen.

Amerikaanse GI's van de 6th Armored Division in Buchenwald, 11 april 1945

Na de ontruiming van Buchenwald op 6 april 1945 werden beide *Kampenaars* op transport gezet naar Theresienstadt in Tsjechoslowakije.

Aan het einde van een wekenlange spooktreinrit slaagden ze erin om onderweg van de trein te springen.

Initieel vonden ze hulp bij een Duitse boer, maar die leverde hen daags nadien toch nog uit aan de politie, waardoor ze terug op het konvooi gezet werden.

In Theresienstadt aangekomen, zetten de SS-bewakers het op een lopen en lieten de gevangenen aan hun lot over.

Concentratiekamp Terezin (Theresienstadt)

Theo Lemmens overleefde ternauwernood dankzij de hulp van Joodse gevangenen in Theresienstadt. Maar Rik Van Gompel stierf tijdens een in het kamp heersende vlektyfusepidemie omstreeks 10 mei 1945¹⁹. Zijn lichaam werd begraven te Kstice²⁰, een stad gelegen op 70 km afstand ten zuidwesten van Theresienstadt²¹.

Leopold Van Gompel, de broer van Rik, keerde na de bevrijding terug naar huis vanuit Tsjechoslowakije, waar hij in een fabriek verplicht tewerkgesteld was geweest.

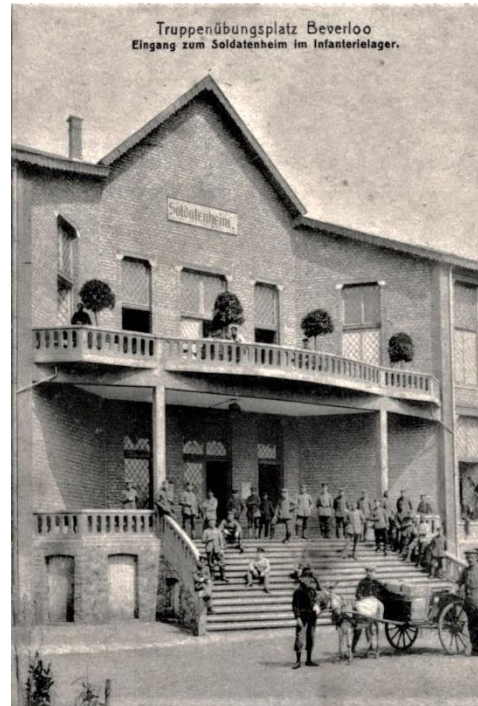
Kapitein-commandant Edgard Liévin van het *Geheim Leger, secteur Leopoldsborg*, verklaarde op 29 november 1945 schriftelijk dat Henri Van Gompel sinds juni 1943 deel uitmaakte van het *Geheim Leger* onder inschrijvingsnummer 10.395 en van de SRA.

De chef van de inlichtingsdienst *Marc* te Brussel, *rue du Châtelain 32*, bevestigde op 29 november 1945 dat Henri Van Gompel al sinds het begin van 1941 tot *Service Marc* behoorde.

Per brief werd op 28 februari 1949 door de chef van de *SGARA* bij het *Ministerie van Nationale Defensie* bevestigd aan de *Staatscommissaris* te Luik dat Henri Van Gompel als luitenant van *Service Marc* opdrachten uitvoerde in het *Soldatenheim* te Leopoldsborg. En dat hij ten gevolge van het werken voor de inlichtingsdienst op 30 augustus 1943 werd gedeporteerd naar Duitsland.

Soldatenheim in het kamp van Beverlo

De 3de kamer van de *Beroepscommissie voor de erkenning van politieke gevangenen* oordeelde op 29 september 1950 dat aan Henri Van Gompel een postume erkenning verleend wordt als politieke gevangene. In Leopoldsborg kreeg hij een straatnaam toebedeeld.

Theophile Gaspard Lemmens (genoemd *Theo*) is geboren te Leopoldsborg op 21 oktober 1923 en woonde met zijn zus bij zijn ouders te Leopoldsborg in de Léonardstraat 61.

Bij de Duitse invasie in mei 1940 zat hij nog als kotstudent op de schoolbanken van het *Koninklijk Atheneum* in Diest.

Theo Lemmens bij zijn terugkeer uit de concentratiekampen, juni 1945

Wegens de realiteit van de oorlogssituatie werden de lessen in de athenea van Hasselt en Diest opgeschort.

Op 8 augustus 1940 trad Theo Lemmens in dienst van de bezetter als handarbeider bij de *Heeresunterkunftverwaltung* in het kamp van Beverlo²², teneinde zijn ouders financieel te kunnen ondersteunen. Op 1 mei 1942 aanvaardde Theo

Lemmens om als kelner te werken in de *Mess Albert* van de *Dienststelle* in de *Feldpost 45262A* van het kamp te Beverlo²³. In het begin van 1943 werd hij daar door Rik Van Gompel aangesproken om toe te treden tot zijn sector van inlichtingsdienst *Service Luc/Marc*²⁴, buiten het weten van zijn ouders²⁵.

Rik Van Gompel werkte toen eveneens als kelner in het *Soldatenheim*.

Onder codenummer VN/AR/2323/B6 bezorgde Theo Lemmens driemaal briefjes met militaire inlichtingen aan Rik Van Gompel.

Op 11 september 1943 werd Theo Lemmens gearresteerd, twaalf dagen nadat zijn inlichtingschef Rik Van Gompel was aangehouden.

Diezelfde dag werd hij, samen met een aantal bekenden door *Feldgendarmen* in een Duits legervoertuig overgebracht naar de KWG Antwerpen.

Daar werd hij gedurende een half jaar gedetineerd met slechts eenmaal een toegelaten bezoek van zijn moeder en tante na Nieuwjaar 1944.

Na zijn terugkeer in Leopoldsburg schreef Theo Lemmens zijn oorlogsherinneringen op in een dagboek²⁶ onder de titel *Eenzame Verdoemden...*²⁷. Hieruit vernemen wij zijn lijdensweg langs Duitse arbeids- en concentratiekampen. Wij citeren hierna enkele relevante passages van de impressies die Theo Lemmens opdeed tijdens de eerste dagen van zijn opsluiting in *Einzelhaft*²⁸ :

‘Antwerpen, Begijnenstraat. De remmen knarsten, de Duitse legerauto stopte voor de poort der gevangenis. Een voor een werden we er uitgehaald, aandachtig in het oog gehouden door een zestal Feldgendarmen die zelfzeker hun revolvers in de vuist klemden (...)

Elkeen kreeg een kaartje waarop een nummer was aangeduid. Ik bekeek het mijne, 204 (...)

De zware celdeur viel dicht en ik staarde hulpeloos om mij heen. Eerste kennismaking met een gevangeniscel (...)

De volgende morgen werd ik gewekt door den brutalen roep “austehen !” (...) ‘k dacht aan mijn kameraden. Waar waren zij ? Ook zo alleen als ik, alleen met hun gedachten ? (...) *Reeds vroeg in den morgen werd ik per auto naar de burelen van de Geheime Feldpolizei gebracht. Een officier met uiterst norsch voorkomen beschuldigde mij me bezig gehouden te hebben met zaken die, zooals hij het uitdrukte, getuigden van vijandschap tegenover de bezettende macht. Ik bleef het antwoord schuldig(...)*

Eerst tegen de avond bracht men mij terug naar de gevangenis. Ik was in contact geweest met “onze beschermers” en voelde sterker dan ooit tevoren hoeveel dierlijke wreedheid zij verborgen onder het masker van “kultuur” en “schijnbare wellevendheid” (...)

Op 5 april 1944 werd Theo Lemmens bij de gevangenisarts gebracht, waar hij zijn vrienden uit Leopoldsburg terug zag²⁹.

Allen werden naar hun gezondheidstoestand gevraagd en 's anderendaags al per trein naar de *Wehrmacht Untersuchungs Gefängnis* (WUG) te Sint-Gillis in de *Avenue Dupectiaux* gevoerd³⁰.

Vanuit het station van de *Midi* vertrokken de Kampenaars per trein via Luik, Herbestahl, Aken tot in Keulen, waar ze gedurende het paasweekend twee dagen moesten blijven.

Na een reis van nog twee lange nachten kwam het transport de derde dag aan in het Duitse tuchthuis te Gross Strehlitz. Gedurende zeven maanden bleven de arrestanten per vijf opgesloten in cellen en moesten ze overdag in werkcommando's dwangarbeid verrichten. Theo Lemmens vernam op 10 oktober 1944 op bevel van de *Generalstaatsanwalt in Kattowitz*³¹ dat hij doorverwezen zou worden naar een *Arbeitskommando* in het kleine werkkamp Laband, waar ongeveer 500 gevangenen opgesloten zaten.

Vanaf 11 oktober 1944 verbleef Theo Lemmens er in gezelschap van zijn voormalige sectorchef Rik Van Gompel. Ze werden verplicht om in twee afwisselende posten te werken in een nabijgelegen fabriek.

In de avond van 21 januari 1945 werd het bevel gegeven om het *Arbeitslager* van Laband te evacueren, terwijl de zieken aan hun lot werden overgelaten.

Ongeveer 300 gevangenen werd door de wrede bewakers gedwongen om een voetmars aan te vatten in de bijtende kou met slechts lichte werkkledij en op klompen.

Dodenmars van Dachau, april 1945

Na drie dagen stappen werd Ratibor³² bereikt en nog twee dagen later arriveerden ze in Neisse³³. Vandaar werden de resterende gevangenen in een treinwagon geladen op transport naar het concentratiekamp Buchenwald bij Weimar, waar ze op 5 februari 1945 aankwamen³⁴. Er wachtte hen daar eerst een grondige ontluizingsbeurt, gevolgd

door drie weken quarantaine in hun barak. Daarna werden ze tewerkgesteld in het *Oberbürgermeister Kommando*, 17 km verwijderd van de stad Weimar, waar de gevangenen vernielde huizen moesten opruimen onder toezicht van SS'ers.

Otto Koch (1902-1947³⁵) was *Oberbürgermeister* in Weimar van 1 oktober 1937 tot 12 april 1945.

Op het einde van elke dag volgde steevast het verplicht appel, weer of geen weer.

Buchenwald, appelplaats, 1943

De volgende opdracht van het *Arbeitskommando* was een werk in opdracht van *Organisation Todt*, waar de *Autobahn* bij Obergrundstedt³⁶ hersteld moest worden ten gevolge van de geallieerde bombardementen.

Op woensdagmiddag 10 april 1945 klonk het bevel van SS-commandant Pister³⁷ door de kampluidsprekers dat 5.000 gevangenen zich *vrijwillig* moesten melden om geëvacueerd te worden naar Weimar. Van daaruit vertrok een volgestouwde trein.

Arbeitskommando van Buchenwald

's Anderendaags stond de *6th Armored Division* van het Amerikaanse derde leger voor de poorten van Buchenwald. Maar die dag waren Theo Lemmens en Rik Van Gompel alweer onderweg.

De Duitse spooktrein deed er drie weken over om naar Theresienstadt in Tsjechoslowakije (*Sudenteland*) te rijden. Onderweg stierven vele gevangenen de hongerdood of werden tijdens een vluchtpoging gedood door de SS-bewakers. Plotseling zagen beiden een opportuniteit om uit de wagon te ontsnappen terwijl de bewaker in slaap was gevallen. Ze sprongen van de trein en landden behouden in de berm, maar dan vlogen de kogels hen om de oren. Bij een Duitse boer in het nabije dorp kregen ze vriendelijk een snee brood en daarna sigaretten. Maar 's anderendaags verklaarde de boer dat hij verplicht was hen uit te leveren aan de plaatselijke politie. Na een verhoor door de politie werden beide vluchtelingen opgehaald door een voetpatrouille van de *Volkssturm*³⁸ en naar de spooktrein gevoerd die enkele kilometers verder gestopt was.

De reis ging onverdroten verder tot het transport op 3 mei 1945 in het kamp van Theresienstadt aankwam, waarna de SS'ers op de loop gingen. Die lange dodenrit had voor de overlevenden 28 lijdensdagen geduurd.

Theresienstadt was in handen gelaten van een Franse afgevaardigde van het *Rode Kruis* uit Praag. De eerste zorgen werden toegediend in de barakken dankzij opgesloten Joden.

Barakken van Theresienstadt

Een oude kazerne werd hun volgende onderkomen, maar Rik Van Gompel had geen geluk; hij stierf op 10 mei 1945 aan de gevolgen van een massale uitbraak van tyfus in het kamp. Het *Rode Leger* arriveerde op 8 mei 1945 in Theresienstadt.

De overlevenden van Theresienstadt, waaronder Theo Lemmens, konden pas een maand later met Franse ziekenauto's naar Plzen-Cz worden gevoerd. Van daaruit werden repatriëringen uitgevoerd per vliegtuig naar Lyon-F. Pas op 13 juni 1945 was Theo Lemmens in gehavende toestand terug thuis. Theo Lemmens trouwde met Denise Torck, dochter van de stationschef te Leopoldsburg.

Op 17 februari 1948 stuurde de chef van *SGARA* bij het *Ministerie van Nationale Defensie* te Brussel de schriftelijke bevestiging dat Theophile Lemmens deel uitmaakte van een inlichtings- en actiedienst toen hij op 11 september 1943 werd aangehouden.

Op 19 juni 1948 verzond het diensthoofd van de *Inlichtingsdienst Marc* te Brussel, Cantersteen 47, een getuigschrift dat Theo Lemmens sinds 1943 tot *Service Marc* behoorde.

Op 12 maart 1948 besloot de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt om Theo Lemmens de erkenning te verlenen als politieke gevangene³⁹.

Theo Lemmens was in 1947 al weer aan de slag als bediende en trad nadien in dienst als politieagent bij de gemeentepolitie van Schoten. Op 30 juni 1952 werd hij bevorderd tot aspirant-officier te Schoten, onder het gezag van politiecommissaris Joseph Hubrechts⁴⁰, zijn oude schoolmaat. Theo Lemmens overleed op 30 april 1977 te Grobbendonk.

Albert Theophile Joannes De Rijck (genoemd *Albert*) is geboren te Leopoldsburg op 26 februari 1918. Bij de algemene mobilisatie in 1939 was hij als chauffeur in dienst van het Belgisch leger bij het *11de Linieregiment*.

Na de veldtocht van mei 1940 en na een korte periode van krijgsgevangenschap in het kamp Maria-ter-Heide te Brasschaat, mocht hij op 11 juni 1940 naar huis terugkeren. Daarna moest hij zich aanbieden bij de *Ortskommandantur* te Leopoldsburg⁴¹ en zijn militaire kledij verbranden.

Albert De Rijck, collectie Roger Rutten Genk

Onder morele dwang en bedreigd met deportatie naar Duitsland, aanvaardde Albert De Rijck om tewerkgesteld te worden als arbeider bij de *Kommandantur des Truppenübungsplatz Beverloo*⁴² in de *Dienststelle Feldpost* nr. 20.229.

Leopoldsburg, Decaustation

Tussen 15 juli 1940 en april 1941 voerde hij daar verplichte arbeid uit in het *Scheibepark* te Leopoldsburg. Op 7 juni 1941 trouwde Albert Derijck met Maria Henriëtte Vanthienen en werd vader van een zoon, genaamd Roger. Zij woonden destijds te Leopoldsburg, Nicolaylaan. Tot eind 1942 was Albert De Rijck nog bij een collaborerende aannemer tewerkgesteld in het depot van *Decauville* in het kamp van Leopoldsburg⁴³.

Albert De Rijck ging vanaf dan zijn schoonouders Theo en Marie-Thérèse Vanthienen-Thielemans, helpen met de uitbating van het stationsbuffet te Leopoldsburg⁴⁴. Hij zette er een leurhandeltje op aan het perron.

Perron van het station te Leopoldsburg

De Duitse beschuldigingsakte maakte melding dat Rik Van Gompel eind 1942 Albert De Rijck zou hebben aangeworven als hulpagent voor *Service Marc* onder codenummer VN/AR/223/B4. Maar in een brief uit 1947 van de *Dienst voor Regeeringshulp aan de Politieke Gevangenen* te Brussel, Galliërslaan 3, blijkt dat Albert De Rijck toen deel zou uitgemaakt hebben van de inlichtingsdienst *Lijn Bayard*⁴⁵. Het was niet ongevoelbaar tijdens de Tweede Wereldoorlog dat gedreven verzetslieden tot twee of meer inlichtingsdiensten behoorden.

Volgens een naoorlogse verklaring van de weduwe van Albert De Rijck afgelegd op 11 mei 1949, was Eugène Hulsmans de verantwoordelijke sectiechef van de *Lijn Bayard* in Leopoldsburg.

Albert De Rijck voerde wellicht verkenningsopdrachten uit in het station te Leopoldsburg, die hij als informatie over de militaire treintransporten doorspeelde, zowel aan Rik Van Gompel als aan Eugène Hulsmans.

Eugène Hulsmans⁴⁶ verklaarde hierover op 28 juli 1949 aan toenmalig burgemeester Gaston Oeyen te Leopoldsburg, dat Albert De Rijck sinds juni 1943 in dienst was van de *Lijn Bayard*, waarvan Hulsmans de sectie-overste was onder indicatienummer : BPPF 1420.

Albert De Rijck bezorgde aan Eugène Hulsmans inlichtingen over de getalsterkte van de vervoerde Duitse troepen en hun *Feldpost*-nummers.

Eugène Hulsmans bezorgde de informatie op zijn beurt aan correspondent Jan Wouters uit Jeuk, Camperiestraat 18. Een andere Limburgse contactpersoon van de *Lijn Bayard* was René Londoos uit Gingelom⁴⁷. Op 20 september 1943 werd Albert De Rijck thuis door de *Feldgendarmarie* aangehouden, verdacht van spionage voor de Engelse inlichtingsdiensten. Reeds de volgende dag werd hij, samen met zes medebeschuldigde inlichtingsagenten van *Service Marc* - waaronder Louis Van Heel⁴⁸ en Theo Lemmens⁴⁹ - overgebracht naar KWG Antwerpen, waar zij gedurende zes maanden gedetineerd zouden blijven.

Op 21 maart 1944 oordeelde het *Kriegsgericht der Feldkommandantur 681* te Hasselt dat het dossier van Albert De Rijck en co overgeheveld moest worden naar het *Volksgerichtshof* in Duitsland.

Via de doorgangsgevangenis van Sint-Gillis werd Albert De Rijck op 8 april 1944 per trein getransporteerd naar het tuchthuis van Gross Strehlitz. Daar verbleef hij van 12 april 1943 tot begin oktober 1944.

Op 10 oktober 1944 werd hij als gevangene nr. 82.432 geregistreerd in het concentratiekamp Gross Rosen. Op 20 september 1944 bevond hij zich in het kamp *Dora Mittelbau*⁵⁰ bij Nordhausen.

Dora Mittelbau, Nordhausen

Jan Heremans uit Grimbergen⁵¹ en René Minten uit Hasselt⁵² verklaarden na de oorlog dat zij Albert De Rijck in het concentratiekamp Nordhausen in maart 1945 ontmoet hadden en dat deze daar op 28 maart 1945 overleden was.

Volgens de officiële akte van overlijden overleed hij uiterlijk op 31 maart 1945 te Nordhausen.

De *Aanvaardingscommissie* te Hasselt oordeelde op 1 september 1949 dat Albert De Rijck een postume erkenning verdiende als politiek gevangene.

Marcel Joseph Marie Torfs (genoemd *Marcel*) is geboren te Leopoldsburg op 26 februari 1886. Hij was ongehuwd en woonde bij zijn ouders te Leopoldsburg, Van der Elststraat 29.

Marcel Torfs in spoorweguniform, foto Erfgoed Leopoldsburg

Zijn vader, François Torfs, was spoorwegbeambte bij de NMBS in het station van Leopoldsburg.

Marcel Torfs had middelbare studies gedaan in het *Koninklijk Atheneum* te Diest. Op 10 mei 1940 was Marcel Torfs met zijn legereenheid in Eekloo gemobiliseerd. Na de demobilisatie trad Marcel Torfs op 2 juni 1941 in dienst bij de NMBS als *voorlopige treinwachter, convoyeur* (treinbegeleider) op de goederenlijn Mol-Hamont.

In augustus 1941 werd hij door Michel Kenens uit Leopoldsburg⁵³ aangesloten bij de *Generale Sabotage Groep van België (Groep G)*.

Bij deze weerstandsgroepering hield Marcel Torfs zich bezig met de planning van sabotage aan locomotieven en rails. Hij ontvreemde geheime Duitse omzendbrieven en documenten betreffende het treinverkeer uit de spoorwegadministratie van de *Wehrmacht*, paspoorten en stempels⁵⁴.

Marcel Torfs verkocht de sluikbladen *Nationale Actie* ten voordele van de *Groep G*, die Michel Kenens en collega Fernand Van Bael clandestien om de veertien dagen op 1.000 exemplaren stencilden in de Broederschool te Leopoldsburg. Ook de sluikpers, die vanuit Londen aankwam, bracht hij aan de man.

Maar kennelijk was Marcel Torfs ook een hulpagent van Rik Van Gompel, sectorchef van de inlichtingsdienst *Service Marc* in Leopoldsburg⁵⁵. Beiden waren daar bij de scouts geweest in hun jeugd jaren.

Onze-Lieve-Vrouw Scoutsbeweging Leopoldsburg, 1937 met Albert Torfs (links onder), Fernand Van Bael (rechts boven) en de gebroeders Leopold en Rik Van Gompel, collectie Willy Bels, Sint-Truiden

In de vroege ochtend van dinsdag 21 september 1943 werd Marcel Torfs gearresteerd in de ouderlijke woning door een *Feldgendarme* uit Leopoldsburg en een agent in burger van de *Geheime Feldpolizei*⁵⁶.

Simultaan werd er ook een razzia gehouden waarbij Albert De Rijck, Fernand Van Bael en Louis Van Heel in Leopoldsburg werden opgepakt, terwijl 's daags voordien al Theo Lemmens was aangehouden.

Allen werden naar de *Feldgendarmerie* te Leopoldsburg overgebracht en 's avonds al naar KWG Antwerpen gevoerd. Daar werd hij vanaf 25 januari

1944 - samen met Michel Kenens - in cel 171 opgesloten gehouden, die in een afgezonderde afdeling lag binnen de Duitse gevangenis⁵⁷. Tijdens die eenzame detentie werd hij geregeld opgehaald door agenten van de *Geheime Feldpolizei* 712 om ondervraagd te worden, ondervragingen die gepaard gingen met psychische en fysieke mishandelingen.

Daarna werd hij samen met vier andere gevangenen ondergebracht tot begin april 1943.

Vlak vóór het paasweekend van april 1944 werd hij overgebracht naar WUG Sint-Gillis.

Op zondag 8 april 1944 bevond Marcel Torfs zich aan boord van een onzalig treintransport naar het tuchthuis van Gross Strehlitz⁵⁸.

Op 12 oktober 1944 werd hij verwezen naar het werkkamp Laband, waar hij tot midden januari 1945 dwangarbeid verrichtte.

De laatste pleisterplaats van zijn verschrikkingen was het concentratiekamp Buchenwald bij Weimar, waar hij in februari 1945 aankwam. Marcel Torfs overleed te Buchenwald op 19 maart 1945 en werd er begraven⁵⁹.

Het bericht van zijn overlijden werd via het *Belgisch Commissariaat voor Repatriëring* te Brussel, Louisalaan 196, per brief van 13 juli 1945 aan de burgemeester van Leopoldsburg, tot stand gebracht.

In een schrijven van november 1945 bevestigde het diensthoofd van *Service Marc* te Brussel, *rue du Châtelain 32*, dat Marcel Torfs sinds het begin van 1942 tot hun inlichtingendienst behoorde.

De *Aanvaardingscommissie*, zetelend te Hasselt, oordeelde op 10 februari 1950 dat Marcel Torfs terecht een erkenning verdiende als politieke gevangene.

Fernand Van Bael is te Genk geboren op 18 november 1921, samen met zijn tweelingsbroer Leon. Zijn vader Louis Van Bael was toen beambte bij de NMBS in het station van Bokrijk⁶⁰. Op 30 oktober 1924 muteerde Louis Van Bael naar Leopoldsburg, waar het gezin aanvankelijk in de Diestsestraat 1 verbleef, later in de Hospitaalstraat 1.

Fernand Van Bael, foto Erfgoed Leopoldsburg

Tijdens zijn humaniorastudie in Leopoldsburg sloot Fernand Van Bael aan bij de *O.-L.-Vrouw* scoutsvereniging, waar Marcel Torfs al verkenner was, waarna ze onafscheidelijke vrienden werden.

Ook Rik Van Gompel en zijn broer Leopold waren aangesloten bij de dezelfde scoutsvereniging,
verzameling Willy Bels, Sint-Truiden

In 1939 besloot Fernand Van Bael om als beroepsvrijwilliger dienst te nemen in het Belgisch leger bij het *5de Escadron van het Eerste Regiment Jagers te Paard*, net als zijn oudere broer Victor.

Hij woonde toen nog bij zijn ouders in de *Gestichtstraat* nr. 1 te Leopoldsburg. Fernand Van Bael maakte vanaf 10 mei 1940 de *Achttiendaagse Veldtocht* mee, waarna hij op 30 mei 1940 naar zijn gemeente Leopoldsburg terugkeerde.

Op 12 augustus 1940 was hij tewerkgesteld als typist bij adjudant Debacker, diensthoofd van de rekenkundige dienst van de wederopbouw van Tessenderlo in het *fouragementsmagazijn*, dat onder het beheer stond van de *Heeres Unterkunft Verwaltung*⁶¹. Zijn scoutsvriend Marcel Torfs kreeg werk als treinconducteur dankzij zijn vader die eveneens spoorwegbeambte was.

Door de bemiddeling van Michel Kenens uit Leopoldsburg en Frans Sels⁶² sloten Fernand Van Bael en Marcel Torfs op 28 mei 1941 aan bij de verzetsgroep *G*⁶³. Zij werden door kapitein Michel Kenens betrokken bij het opstellen en verspreiden van het ondergrondse maandblad *Nationale Actie-Action Nationale*, een sluikblad dat op duizend exemplaren gestencild werd in de Broederschool *Sint-Michiel* te Leopoldsburg⁶⁴, met behulp van broeder Pacificius⁶⁵ en met medewerking van broeder-overste Benjamin⁶⁶.

Met de aanhouding van Fernand Van Bael en Marcel Torfs op 23 september 1943 kwam een einde aan de sluikpers.

Volgens René Kempeneers uit Oostham was Fernand Van Bael adjudant van *Groep G* en voerde hij het bevel over een peloton actieagenten. Hij zorgde ook voor de verspreiding te voet of per fiets van het sluikblad van *Groep G : De Vrijshutter*⁶⁷ en voor andere sluikpers, zoals het blad *Vrij België*⁶⁸.

Embleem van Groep G

Fernand Van Bael en Marcel Torfs namen in 1942 deel aan verscheidene acties van het verzet, o.a. om koolzaadvelden te vernielen.

In 1942 sloten Fernand en Marcel als geheimagenten aan bij het inlichtingsnetwerk *Service Marc*⁶⁹, waarvan hun scoutsvriend Rik Van Gompel sectoroverste was in Leopoldsburg⁷⁰.

Rik Van Gompel werkte samen met Léon Leynen, substituut-procureur des Konings te Hasselt⁷¹ en zijn instructies werden doorgegeven door François Melchior, de afgezette stadssecretaris van Hasselt. Fernand Van Bael correspondeerde onder codenummer VN/AR/223/B3.

Fernand reed iedere zaterdag van Lommel naar Mol om in de kanaalsector de sterkte van de Duitse SS-troepen op te nemen⁷².

Spoorwegkaart van Limburg

Een laatste spionage-opdracht in Lommel, waarbij Fernand een parachutagerrein in kaart bracht, zou hem fataal worden⁷³.

Op 22 juni 1943 werd het Hasseltse inlichtingennetwerk *Service Marc* onthoofd met de arrestatie van François Melchior en daaropvolgend de aanhouding van de

Hasseltse sectorchef Léon Leynen op datum van 31 juli 1943.

Rik Van Gompel werd op 16 september 1943 te Leopoldsburg gearresteerd⁷⁴ en ondervraagd door de *Geheime Feldpolizei*, waarbij hij onder dwang en foltering verhoord werd over zijn spionagenetwerk. Als *Nacht und Nebel*-gevangene⁷⁵ werd hij naar het concentratiekamp Buchenwald getransporteerd. Op 10 mei 1945 stierf hij in het concentratiekamp van Theresienstadt⁷⁶.

Eén en ander zou het gevolg geweest zijn van de infiltratie van een dubbelagent van de *Geheime Feldpolizei 648* van Luik die in de zomer van 1943 onder de schuilnaam *Willy* het netwerk *Service Marc* penetreerde.

Zijn tussenkomst in juni 1943 zorgde ervoor dat er een veertigtal inlichtingsagenten in de provincie Luik en Limburg werden aangehouden⁷⁷. Meer hierover in deel 4 van deze dissertatie.

Op donderdagmorgen 23 september 1943 liep het dan ook grondig mis voor Fernand Van Bael, toen hij pas in dienst gekomen was in het kantoor van *Wederopbouw* in Tessenderlo. Twee *Feldgendarmen*, vergezeld van een burger van de *Geheime Feldpolizei* uit Antwerpen kwamen Fernand Van Bael aanhouden op verdenking van bespieding. In hun gezelschap was een zekere Reynders, die Fernand Van Bael aanwees.

Marcel Torfs was twee dagen eerder tijdens een razzia gearresteerd en overgebracht naar de *Feldgendarmerie* van Leopoldsburg, waar hij Fernand Van Bael ontmoette, die in een militair cachot zat⁷⁸. Op 24 september 1944 werden Fernand Van Bael en zijn vriend Marcel Torfs, samen met Albert De Rijck, Jean Ducalet en André Denis overgebracht naar de KWG Antwerpen. Op 6 april 1944 werden zij, samen met René Minten uit Hasselt⁷⁹, naar Keulen getransporteerd, om op paasmaandag 1944 opgesloten te worden in het Duitse tuchthuis van Gross Strehlitz.

Fernand Van Bael, die fysiek erg verzwakt was door ondervoeding, werd pas eind oktober 1944 vervoerd naar het NN-concentratiekamp Gross Rosen in Polen, waar hij dwangarbeid moest verrichten in de steengroeven.

Steengroeve in Gross Rosen, collectie André Féron

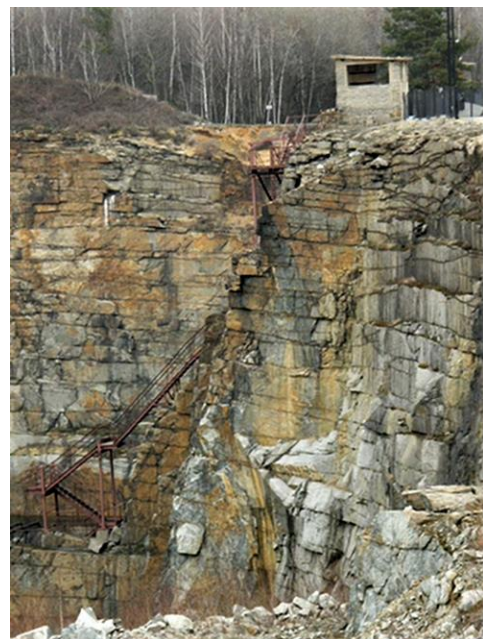
Fernand Van Bael stierf in dit concentratiekamp⁸⁰ aan de gevolgen van een slecht verzorgde kniekwetsuur en uitputting op 7 november 1944⁸¹.

Op 12 mei 1950 oordeelde de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt dat Fernand Van Bael een postume erkenning verdiende als politieke gevangene.

Louis Felicien Van Heel (genoemd *Louis*) is geboren te Leopoldsburg op 23 augustus 1922. Hij was schilder van beroep en was getrouwd met Yvonne Vandingenen.

Louis Van Heel, foto Erfgoed Leopoldsburg

Sinds december 1942 was hij als inlichtingsagent voor *Service Marc* actief te Leopoldsburg⁸².

Rik Van Gompel had Louis Van Heel aangeworven als hulpagent onder het codenummer VN/AR/223/B7.

Net als Theo Lemmens werkte Louis Van Heel in *Mess Albert* te Beverlo, waar hij militaire inlichtingen ontfoetselde aan de Duitsers in *Kantine Albert* van het *Soldatenheim*.

Kantine Albert, Beverlo

Maar Louis Van Heel werd in de avond van 20 september 1943 door de *Feldgendarmarie* te Leopoldsburg gearresteerd wegens spionage⁸³.

's Anderendaags werd hij naar KWG Antwerpen overgebracht. Vervolgens verbleef hij vanaf 6 april 1944 in het tuchthuis Gross Strehlitz. En van daaruit werd hij verwezen naar het werkkamp Laband, waar hij zware dwangarbeid moest verrichten van 10 oktober 1944 tot 21 januari 1945.

Van 22 januari 1945 verbleef hij in Buchenwald en op 11 april 1945 kwam hij aan in het concentratiekamp Theresienstadt, dat op 8 mei 1945 bevrijd werd door Sovjet-Russische troepen. Tot 14 juni 1945 moest Louis Van Heel echter in Theresiastadt blijven wegens een uitbraak van vlektyfus in het kamp. In een ziekenauto van het Franse *Rode Kruis* werd hij naar Plzen gebracht en van daaruit per vliegtuig naar Lyon gevlogen, waar het hele konvooi gerepatrieerden nog 14 dagen in quarantaine moest blijven. Met vijf landgenoten kon Louis Van Heel op 28 juni 1945 naar Brussel reizen, waar hij op 30 juni aankwam in het *Repatriëringscentrum*⁸⁴.

Op 18 juni 1948 oordeelde de *Aanvaardingscommissie* te Hasselt dat Louis Van Heel een erkenning verdiende als politieke gevangene.

Florentinus Ludovicus Julius Dekeyser (genoemd *Jules*) is geboren te Bierbeek op 11 april 1897. Jules Dekeyser was *eerste opperwachtmeester* bij de rijkswacht toen hij 30 juli 1936 als brigadecommandant te Leopoldsburg werd aangesteld. Hij was getrouwd met Philippina Clementia Magits en woonde met zijn vrouw en twee kinderen in de kazerne aan de *Koninglijke Plaats*

25. Na de *Achttiendaagse Veldtocht* van mei 1940 keerde hij weer naar Leopoldsburg om er zijn functie als brigadecommandant van de rijkswacht opnieuw op te nemen. Hij kreeg dan de graad van adjudant van de rijkswacht.

Brigadecommandant Jules Dekeyser, foto Erfgoed Leopoldsburg

Sinds december 1942 was brigadecommandant Jules Dekeyser door substituut-procureur Léon Leynen aangesloten bij de inlichtingsdienst *Service Marc* te Hasselt.

Hij rapporteerde schriftelijk aan Léon Leynen te Hasselt via de parketbeambte Marcel Wouters⁸⁵.

Op 31 januari 1944 werd Jules Dekeyser ontboden op het kantoor van de *Feldgendarmarie* te Leopoldsburg, waar hij in kennis werd gesteld dat hij verdacht werd van spionage.

Diezelfde dag werd ook zijn buurvrouw, Anna Lemmens, de echtgenote van fotograaf Henri Hulsmans, *Koninglijke Plaats* 33 in Leopoldsburg, aangehouden⁸⁶.

Maar zij ontvluchtte het kantoor van de *Feldgendarmarie* en werd later niet meer verontrust⁸⁷. Adjudant Dekeyser werd aangehouden en nog diezelfde dag door *Feldgendarmarie* 712 naar KWG Antwerpen overgebracht. Op 12 februari 1944 werd hij naar *Feldkommandantur* 520 in Antwerpen gestuurd en teruggebracht op 4 april 1944.

Zowel Louis Van Heel⁸⁸ als Theo Lemmens verklaarden na de oorlog dat zij in KGW Antwerpen in het gezelschap vertoefden van Jules Dekeyser. Ze werden half april 1944 samen via Keulen naar het tuchthuis van Gross Strehlitz gebracht totdat op 10 oktober 1944 hun wegen zich scheidden⁸⁹. Jules Dekeyser werd naar Gross Rosen getransporteerd, waar hij als gevangene nr. 81.922 op 11 december 1944 overleed.

Op 1 september 1949 oordeelde de Aanvaardingscommissie te Hasselt dat Jules Dekeyser de postume titel van politieke gevangene verdiende.

Verzetstrijders uit Leopoldsburg en hun verdiende straatnamen

Op 11 april 1948 werd de *Koninglijke Plaats (Place Royale)* voor de oude rijkswachtkazerne te Leopoldsburg omgedoopt tot *Adjudant Dekeyserplein*.⁹⁰ In 1960 werd een straat, parallel lopend aan de spoorweg en de Diestersteenweg, genoemd naar adjudant Jules Dekeyser, brigadecommandant van de rijkswacht te Leopoldsburg.

De korpscommandant van de Belgische rijkswacht onthulde een gedenkplaat, die in 1985 opnieuw werd ingemetseld in het politiecommissariaat te Leopoldsburg⁹¹.

In Leopoldsburg werd na de Tweede Wereldoorlog de *Gestichtsstraat* omgedoopt tot Ferdinand Van Baelstraat, omdat daar het huis van de familie Van Bael stond.

Maar ook twee andere straten in dezelfde gemeente werden in die periode vernoemd naar zijn scoutsvrienden en collega-inlichtingsagenten van de *Service Marc* : Marcel Torfs en Rik Van Gompel.

In 1967 werd er een herdenkingsmonument voor deze drie helden geplaatst aan het Paulusmuseum van de scouting in Leopoldsburg, in de Koning Leopold III-laan. Jaarlijks vindt er een plechtigheid plaats van de vereniging *De Kampse Patriot*⁹².

Het gewest Diest van *Service Marc* Hasselt en de connectie met het gewest Aarschot

In Diest was er het Belgisch militair vliegveld van Schaffen, waar op 9 mei 1940 de Engelse tweedekker-toestellen van drie jachtsmaldelen met *Gloster Gladiator* (1/I/2), *Hawker Hurricane* (2/I/2) en *Fairey Fox* (5/III/3 en 7/III/3) gestationeerd waren⁹³.

Vliegveld te Schaffen

In december 1940 werd het vliegveld bezet door de *Luftwaffe* met de *Stuka* (*Junkers 87B*) aanvullende opleidingseenheid *Ergänzungs Staffel/Sturzkampf Geschwader 1* en vanaf 1942 beveiligd door twee *Flak-Abteilungen*⁹⁴.

Vanaf mei 1943 werd de eenheid herbenoemd als *1. Sturzkampf Geschwader 151*⁹⁵. Uiteraard waren de activiteiten op en rond dit operationeel Duits vliegveld van grote strategische betekenis voor de Britse inlichtingsdienst.

Jan Baptist Goris (genoemd *Jean*) is geboren te Hoogstraten op 8 augustus 1895.

Hij was oud-strijder geweest tijdens de oorlog van 1914-1918 en meer dan 30 jaar beroepsonderofficier. Hij was getrouwd met Theresia Vansweevelt en woonde te Kaggevinne bij Diest, Zichemsesteenweg. Tijdens de Duitse bezetting was hij tewerkgesteld op de *Rantsoeneeringsdienst* in Diest, samen met handelaar Gustaaf Bonnijs⁹⁶ en de voormalige legerofficier Emile Van der Keilen⁹⁷, beiden uit Diest. Clandestien verspreidde hij al vroeg tijdens de bezetting anti-Duitse vlugschriften. Sinds januari 1942 zorgde hij, samen met zijn vrouw en zoon Xavier⁹⁸, voor de sluikpers in de omgeving van Diest, zoals de verspreiding van *De Vrijheidsklok*⁹⁹ en de clandestiene versie van de Waalse krant *La Libre Belgique*¹⁰⁰.

Graf van Jan Baptist Goris op het ereperk van de begraafplaats te Schaffen

Eind 1942 werd Jean Goris aangezocht door barones de Heusch om als postbus voor haar te fungeren. Later accepteerde hij om ook spionage te verrichten voor *Service Marc* te Hasselt als leider van het gewest Diest onder codenummer VN/AR/223/E.

Onder het pseudoniem *Emile* bezorgde Jean Goris zijn informatie aan de opvolger van de barones, Léon Leynen te Hasselt. Hij had tevens contacten met inlichtingsagent Gerard Keersmaeckers, bankbediende bij de *Creditbank* in Diest, die een radio-amateur was en bestuurslid van *Radio Loksbergen*¹⁰¹.

Op donderdagavond 14 oktober 1943 werd Jean Goris door leden van de *Sicherheitspolizei* (SiPo) aan huis gearresteerd¹⁰² op verdenking van verzet en spionage in dienst van *Service Marc* te Hasselt. Hij werd al 's anderendaags overgebracht naar het *Auffanglager* van het fort te Breendonk, waar hij tot 22 december 1943 folteringen en strenge ondervragingen moest ondergaan¹⁰³.

Vervolgens werd hij naar KGW Antwerpen gebracht, waar hij opnieuw verhoord werd door agenten van de *Sicherheitsdienst SD/IV D*, die onder leiding stond van *SS-Kriminalsekretär Ferdinand Frankenstein*¹⁰⁴.

SS'er Frankenstein van de *Sicherheitsdienst* Antwerpen

Op 5 februari 1944 werd Jean Goris onderworpen aan verhoren door de *Geheime Feldpolizei 712* te Antwerpen.

Hij werd er geconfronteerd met fotograaf Léon Claes uit Aarschot¹⁰⁵, die toegaf dat hij alles bekend had¹⁰⁶ en Jean Goris wilde overtuigen om ook maar te bekennen.

Die bekentenissen, daar zouden de nazi's naar kunnen fluiten, maar daardoor werd hij op 12 februari 1944 voor enkele dagen overgebracht naar *Feldkommandantur 681* te Hasselt,

waar hem nog meer onmenselijke ondervragingen stonden te wachten¹⁰⁷.

Jean Goris mocht geen bezoek ontvangen of brieven schrijven tijdens zijn detentie.

Postbode Jules Roelants¹⁰⁸ uit Aarschot was in 1942 één van de stichtende leden van *Service Marc* in het gewest Aarschot. Na de oorlog ontkende hij dat hij Jean Goris gekend had¹⁰⁹.

Op *Witte Donderdag* 6 april 1944 werd Jean Goris tijdens het paasweekend ondergebracht in WUG Sint-Gillis, alvorens hij op transport ging naar Duitsland.

Op 12 april 1944 bevond Jean Goris zich in het tuchthuis van Gross Strehlitz¹¹⁰, waar hij tot 4 januari 1945 gedetineerd bleef. Ondertussen rukte het *Rode Leger* op in de richting van Silezië¹¹¹.

Gedurende twee maanden zat Jean Goris in een cel, samen met Leon Desmet¹¹², die Jan Baptist Goris zou volgen tot in de volgende gevangenis.

In november 1944 arriveerde Jean Goris in het concentratiekamp Gross Rosen, waar hij en Leon Desmet verplicht werden om in de steengroeve te werken.

Jean Goris was toen al ziek en verzwakt en toen op donderdag 8 februari 1945 het kamp door de SS ontruimd werd, stierf hij daar in de infirmerie¹¹³.

De *Aanvaardingscommissie* te Leuven oordeelde op 3 februari 1949 dat Jan Baptist Goris een erkenning verdiende als politieke gevangene.

Dankwoord

Mijn bijzondere dank gaat naar : Godelieve Aerts (Leopoldsburg) - Karel Servaes (Diest) - André en Michel Féron (Haasdonk) - Willy Bels (Sint-Truiden) - Roger Rutten en Toon Vandenheede (Genk) - Maurice Thysen (Koersel, Beringen) voor hun deskundige en bereidwillige medewerking.

Zij die na hun terugkeer uit de nazikampen geholpen hebben aan de reconstructie van deze wrede episode uit de Limburgse oorlogsgeschiedenis, zullen ooit de waardering genieten van toekomstige lezers. Ik dank hen uit naam van onze kinderen van de toekomst.

© Alex A F Marut Genootschap voor de Studie van de Tweede Wereldoorlog in Limburg Genk, 28 mei 2022

---

¹ LOUCHE, M.P.R., *Luc and Marc Leopoldsburg, Calling London*, Brussel, 1991.

² Ibidem, p. 245 en RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 112.

Het betreft inlichtingsagent Marcel Wouters (°Sterrebeek, 26.6.1912 †Grand-Leez, 24.10.1989), *Koninglijke Plaats 5*, Leopoldsburg, sinds september 1942 dactylo in dienst van *Service Marc* met codenummer VN/AR/223/B10.

³ Ibidem, p. 115. Op 29.5.1943 stelde Léon Leynen een bericht samen met informatie van Henri Van Gompel uit Leopoldsburg en Joseph Henri Tilkin uit Godsheide (VN/AR/223/B10) over de Duitse troepensterkte in het kamp van Beverlo waar 800 mariniers en 300 SS'ers waren gestationeerd.

⁴ Ibidem, p. 118. Op 17.6.1943 werd een bericht opgesteld over de situatie in het SS-kamp van Leopoldsburg door Henri Van Gompel, bestaande uit informatie die aangeleverd werd door Fernand Van Bael en De Keyser uit Leopoldsburg en Joseph Tilkin (°Vliermaalroot, 23.8.1908 †Hasselt, 12.9.2001) helper 2de klas van *Service Luc* uit Godsheide.

⁵ RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 123. Theo Lemmens gebruikte het codenummer VN/AR/223/B6.

⁶ COEKELBERGHS & C°, o.c., p. 427. Florent De Keyser was adjudant bij *Luc*.

⁷ Ibidem, p. 520. Jean Baptiste Goris was luitenant bij *Luc*.

⁸ RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 112. Inlichtingsagent Frans Van Gijsel (VN/AR/223/D) uit Diest was ook actief. Hij rapporteerde op 29.3.1943 over de situatie in Bilzen.

⁹ BUTLER, R., *De Gestapo*, Deltas, Aartselaar, 2004.

Het hoofdkwartier van de *Geheime Staatspolizei* (GeStaPo) of eerder *Sicherheitsdienst/Sicherheitspolizei* was gevestigd in twee hoogbouwpannen aan de Louizalaan 374 en 453 te Brussel, waarvan de kelderruimten waren ingericht als folterkamers. Deze kelders zijn nu beschermd, maar privé eigendom.

¹⁰ Eind 1944 werd een stuk van de *Kerkhofstraat* in Leopoldsburg herbenoemd tot *Victor Lemmensstraat*, ter ere van de Belgische SOE-inlichtingsagent Victor Lemmens (°Koersel, 27.5.1900), die op 26.6.1942 vanuit Engeland gear parachuteerd werd en daarop prompt werd gearresteerd alvorens zijn missie te voltooien.

Hij werd door het *Kriegsgericht* te Sint-Gillis ter dood veroordeeld en op 8.10.1942 gefusilleerd te Schaarbeek op de *Nationale Schietbaan*. Zijn lijk werd daarna begraven op het *Geheim Duits kerkhof* te Hechtel.

¹¹ Verklaring dd. 22.11.1949 van Louis Van Heel uit Overpelt aan de brigadecommandant van de rijkswacht te Leopoldsburg, gericht aan het *Ministerie van Wederopbouw*, afdeling te Luik.

¹² Aanvraag dd. 24.7.1943 van Henri Van Gompel bij het *Arbeitsamt* te Hasselt, Kolonel Dusartplein 42, voor een aannemingscontract om 18 huizen in regie te renoveren, waarvan hij er al 12 had afgewerkt.

¹³ Kopie van bewijs van aanwerving op naam van Henri Van Gompel als *Hilfsarbeiter* in het *Soldatenheim Beverloo* te Leopoldsburg dd. 22.7.1943, *Werbestelle beim Feldkommandantur 681* te Hasselt. Hij ontving een weekloon van 750 frank.

¹⁴ Brief van de weduwe Alexine Van Gompel-Baerts vanuit Luik dd. 23.8.1947, gericht aan de minister van Wederopbouw, dossier 44.511/157/14L/L.

¹⁵ S.B., *Verraad werd Henri Van Gompel fataal*, Het Belang van Limburg dd. 5.9.1993

¹⁶ *Kampenaar* is een bijnaam voor de bewoners van Leopoldsburg in de buurt van het militair kamp van Beverlo.

¹⁷ Website <https://wachtyrz.eu/arbeitslager-laband-oboz-praczy-laband-labedy/>

Bij *Hermína*, ressorterend onder de *Vereinigte Obeschlesische Hüttenwerke VOH* werden spijkers en kettingen vervaardigd.

¹⁸ Website Buchenwald gevangenen <https://collections.arolsen-archives.org>

¹⁹ Kopie uittreksel overlijdensakte nr. 79/1949 van Henri Van Gompel, afgeleverd te Leopoldsburg dd. 12.10.1949. Getuigenis van G.C. Colpaert uit Schaarbeek, die het overlijden van Henri Van Gompel te

---

Theresienstadt bevestigde op 14.12.1945 via *Oeuvre Nationale des Anciens Combattants* (ONAC) te Brussel. Verklaring dd. 22.11.1949 van Louis Van Heel uit Overpelt aan de brigadecommandant van de rijkswacht te Leopoldsburg. Deze getuigde dat hij Rik Van Gompel het laatst had gezien omstreeks mei 1945 in Theresienstadt, waar deze in zwaar zieke toestand verkeerde.

²⁰ Brief dd. 11.1.1949 van het *Ministerie van Wederopbouw* te Brussel, dossier Henri Van Gompel nr. 13.065 waarbij bevestigd werd dat hij op 10.5.1945 overleed in Theresienstadt. *Nr. matricule : 87/101.*

Betreft een onderzoek dd. 14.12.1948 aangaande de *Marche de la Mort.*

²¹ Het concentratiekamp van Theresienstadt werd op 3.5.1945 door de SS-bewakers in handen gelaten van het *Rode Kruis*. Op 8.5.1945 bereikte het *Rode Leger* Theresienstadt.

²² Schrijven dd. 8.8.1953 uitgaande van het *Bestuur van Wederopbouw, Diensten der Statuten bij het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw* te Brussel, Koninklijke straat 158.

Betreffende het dossier nr. 25.876 van Theophile Lemmens inzake de tewerkstelling voor de *Wehrmacht* in de periode van november 1940 tot augustus 1943, onder aansluitingsnummers CKR : 1088 en 3445.

²³ Brief dd. 15.7.1953 van de *Staatscommissaris* bij het *Ministerie van Wederopbouw* te Brussel, dossier 25.876.

²⁴ Afschrift brief dd. 1.6.1953 van barones de Heusch als chef ARA bij de *Service Luc/Marc* ter bevestiging dat Henri Van Gompel en Theo Lemmens in haar opdracht handelden als inlichtingsagenten.

²⁵ Verklaring dd. 30.11.1953 van Theo Lemmens aan Joseph Hubrechts, destijds politiecommissaris te Schoten, gericht aan de *Staatscommissaris* te Hasselt.

²⁶ SLOOTMAEKERS, T., *Politieofficieren met Kampse roots in de gemeente Schoten.*

²⁷ LEMMENS, T., *Eenzame Verdoemden*, manuscript, 1945, 1 pagina's.

SOMA, Brussel AB1378, depot luchtvaart.

²⁸ *Einzelhaft* was een detentiesysteem, waarbij de gevangene in eenzame opsluiting zijn tijd moest doorbrengen in de cel. Gecensureerde post mocht gelezen worden, maar de brieven mochten niet bijgehouden worden.

²⁹ LEMMENS, T., *Eenzame verdoemden ...*, manuscript, 1945, p. 5.

LOUCHE, M., Luc and Marc, o.c., p. 289, bijlage III.

³⁰ Advies dd. 3.10.1947 van de plaatselijke, gewestelijke, raadgevende commissie voor politieke gevangenen te Leopoldsburg, inzake dossier 49209 van Theophile Lemmens.

³¹ Tijdens de Duitse bezetting van Polen was in de stad Katowice de nazi *Generalstaatsanwaltschaft am deutschen Oberlandesgericht Kattowitz* gevestigd.

³² *Ratibor* is het huidige Racibor-PL, 50 km ten zuidwesten van *Laband* (het huidige Labedy-PL nabij Gliwice).

³³ *Neisse* is het huidige Nysa-PL, 120 km ten westen van *Laband*.

³⁴ Kopie *Häftlings-Personal-Karte*, Buchenwald, *Häftling* 87.008 B van Theo Lemmens.

³⁵ Een naamgenoot Karl Otto Koch (1897-1945) was als *SS-Obersturmbannführer* de eerste kampcommandant van Buchenwald van augustus 1937 tot juli 1941). Zijn tweede vrouw was Ilse Koch (1906-1967), bijgenaamd de *Heks van Buchenwald*. Karl Otto Koch werd op 5.4.1945 in eigen rangen gefusilleerd.

³⁶ Obergrundstedt ligt op 10 km ten zuiden van Buchenwald.

De huidige E4 autosnelweg verbindt Erfurt met Jena.

³⁷ *SS-Oberführer* Hermann Pister (°Lübeck, 21.2.1888 †Landsberg-am-Lech, 28.9.1948) was kampcommandant te Buchenwald van 21.1.1942 tot 10 april 1945. Op 11.4.1947 werd hij in Dachau veroordeeld tot de galg, maar in september 1948 overleed hij een natuurlijke dood in zijn cel.

³⁸ De *Volkssturm* was op bevel dd 18.10.1944 van Hitler opgericht als een volksmilitie, bestaande uit Duitse mannen tussen 16 en 60 jaar.

³⁹ Dossier nr. 25876/9/10 inzake Theophiel Jaspard Lemmens van de *Aanvaardingscommissie der Politieke Gevangenen en van hun Rechthebbenden* te Hasselt, aangevuld door een besluit van 7.5.1948.

⁴⁰ Verklaring van Joseph Hubrechts (Rukkelingen-aan-de-Jeker, 11.2.1921), afkomstig uit Neerpelt.

⁴¹ Verklaring dd. 24.9.1947 van Joseph Lecocq (°Leopoldsburg, 6.1.1902 †Balen, 1.3.1988), die burgemeester was te Leopoldsburg van 21.9.1939 tot 23.10.1943 en afgezet werd door de Duitse bezetter.

<https://www.3970leopoldsburg-be/site-de-burgemeesters-leopoldsburg/>

⁴² www.Axishistory.com/books/383-germany-military-other/feldpost/8945-feldpost-numbers-20000-20999

Vanaf 14.7.1942 was de benaming van het kamp *Heeresunterkunftverwaltung A 290, Feldpostnr. 00821 S.*

⁴³ Brief dd. 2.8.1949 van Gaston Oeyen (°Leopoldsburg, 10.4.1903 †Lommel, 5..1985) destijds burgemeester te Leopoldsburg, gericht aan de *Staatscommissaris* Albert Vrijens te Hasselt.

⁴⁴ Verklaring dd. 11.5.1949 van de weduwe Maria Henriëtte De Rijck-Vanthenien, destijds wonende te Anderlecht bij de politie te Anderlecht, gericht aan de *Staatscommissaris* Albert Vrijens te Hasselt.

⁴⁵ STRUBBE, F., *Geheime Oorlog 40/45*, Lannoo, Tielt, 1992, p. 322.

Er bestond een uitwisseling tussen de inlichtingsnetwerken van *Bayard* en *Brave-Bravery* (Albert Steinier en Edouard Cleeren) en *Marc*.

MARUT, A., *Verzet en spionage in bezet Genk tijdens bezet Genk*, Heidebloemke Genk jg. 68 nr. 6/2009.

---

⁴⁶ COEKELBERGS, R., *Gedenkboek IAA*, o.c., p. 553.

Eugène Mathieu Charles Hulsmans (°Leopoldsburg, 16.3.1898) was bediende en lid van Bayard (helper 1ste klas) en Evasion (helper 2de klas).

⁴⁷ Ibidem, p. 612. René Charles Joseph Londo (°Gingelom, 16.7.1925) behoorde tot drie groeperingen van inlichtingsagenten : *Bayard* (helper 1ste klas), *Cone* (helper 1ste klas) en *Evasion* (helper 2de klas).

⁴⁸ Verklaring dd. 4.5.1949 van Louis Van Heel uit Overpelt dat hij Albert De Rijck in de gevangenis van Antwerpen en Gross Strehlitz ontmoet had in de periode september 1943-oktober 1944.

⁴⁹ Verklaring dd. 29.4.1949 van Theo Lemmens uit Leopoldsburg dat hij, evenals Albert De Rijck in de gevangenis van Antwerpen en Gross Strehlitz gedetineerd was in de periode september 1943-oktober 1944.

⁵⁰ D'HAINAUT, B. en SOMERHAUSEN, C., *Dora 1943-1945*, EPO, 1992.

Dora is de afkorting van *Deutsche Organisation für Reichs Arbeit. Mittelbau* was het bouwproject voor het graven van *Stollen* (ondergrondse tunnels) in het Harzgebied, waar in *Mittelwerk* de assemblage gebeurde van straalvliegtuigen en V 2 raketten.

⁵¹ Verklaring dd. 30.5.1949 van Jan Heremans (°Boisschoit, 8.5.1910) uit Grimbergen dat hij Albert De Rijck in het kamp Nordhausen ontmoet had op 13.3.1945.

⁵² Verklaring dd. 4.5.1949 van René Minten uit Hasselt, *Pro Patria, Unie der Inlichtings- en Actiediensten*. René Minten had begin maart 1945 gezien dat Albert De Rijck stervende was weggedragen in Dora.

⁵³ Overlijdensbericht 2002.

Michel Kenens (°Koersel, 5.3.1920 †Leopoldsburg, 27.5.2002) was medestichter van de weerstandsgroepen ANA (*Nationale Actie*) en kapitein van *Groep G* te Leopoldsburg. Hij werd op 25 januari 1944 naar de gevangenis te Antwerpen gebracht en daarna verwezen naar de concentratiekampen Neuengamme, Schandelah en Wobbelin, die hij allemaal overleefde.

⁵⁴ Verklaring dd. 19.1.1950 van Michel Kenens (°Koersel, 5.3.1920), bediende, woonde te Leopoldsburg, Statiestraat 77 aan adjudant Pollentier, destijds brigadecommandant te Leopoldsburg.

⁵⁵ Inlichtingssteekkaart van het MWOS, *Ministerie van Binnenlandsche Zaken*, bundel nr. 44.907.

Als reden van de aanhouding van Marcel Torfs werd vermeld : spionage (*dienst SRA Marc*).

RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 123. Marcel Torfs codenummer : VN/AR/223/B5.

⁵⁶ Schrijven dd. 26.11.1945 van de burgemeester te Leopoldsburg, gericht aan NWOS te Brussel, Stormstraat 13.

⁵⁷ Verklaring dd. 21.12.1949 van Michel Kenens uit Leopoldsburg.

⁵⁸ Verklaring dd. 22.12.1949 van Theo Lemmens uit Leopoldsburg, die het traject van Marcel Torfs gevolgd heeft tussen september 1943 en maart 1945.

⁵⁹ Inlichtingssteekkaart NWOS *Ministerie van Binnenlandsche Zaken* dd. 4.3.1946.

⁶⁰ MARUT, A., *Fernand Van Bael, spoorwegbeambte en verzetsman*, Bokkesprongen jg. 25 nr. 1/2019.

Petrus Ludovicus Van Bael (°Kwaadmechelen, 28.8.1890) was getrouwd met Maria Francisca Reynders (°Kwaadmechelen, 19.2.1883).

⁶¹ Inlichtingen van de *Centrale Kas tot Repartitie der Fiscale Bijdragen*, in vereffening.

Verklaring dd. 6.3.1950 van Louis Van Bael bij de rijkswachtbrigade te Leopoldsburg.

⁶² Verklaring dd. 6.3.1950 van Frans Sels, destijds bewaarder van het provinciaal domein te Huizingen aan Michel Kenens, adjunct-gouwcommandant IX, liquidator voor Limburg.

Hij bevestigde dat Fernand Van Bael door hem werd aangeworven in de *Groep G* sinds mei 1941.

⁶³ Verklaring dd. 12.2.1954 van René Kempeneers (°Landen, 24.4.1914), beroepsmilitair uit Oostham.

Groupe Général de Sabotage of *Groep Gerard* genoemd, werd in 1942 opgericht.

Fernand Van Bael was leider en had het G-lidmaatschapnummer 3335 bij zijn eenheid R.iX-595.

⁶⁴ Verklaring dd. 12.3.1954 van Michel Kenens uit Leopoldsburg aan Joseph Caels, politiecommissaris te Leopoldsburg.

⁶⁵ Verklaring dd. 2.9.1954 van broeder Pacific, directeur van het Sint-Laurentiusinstituut te Zelzate.

Hij was de kloosterling die destijds operator was van de duplicator, waarop het sluikblad van Fernand Van Bael werd gestencileerd, met medeweten en toestemming van de toenmalige directeur van het *Sint-Michielsinstituut* te Leopoldsburg in de *Diesterse Steenweg*.

⁶⁶ Verklaring dd. 16.9.1954 van broeder Benjamin (Edmond Coene), overste van het H.Hartinstituut van de Broeders van Liefde in Tessenderlo.

⁶⁷ Verklaring dd. 12.2.1954 van René Kempeneers (°Landen, 24.4.1914) aan de brigadecommandant De Tremmerie van de rijkswacht te Leopoldsburg, gericht aan Staatscommissaris Germain Velaers te Hasselt.

⁶⁸ Verklaring dd. 12.3.1954 van Michel Kenens uit Leopoldsburg bij de politie van Leopoldsburg.

⁶⁹ RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg tijdens de Tweede Wereldoorlog, markante feiten*, Tongeren, 1995, p. 111. STRUBBE, F., *Geheime Oorlog 40-45*, o.c., 1992.

De Belgisch inlichtingendienst *Luc* van Georges Leclercq werd vanaf 1941 overgenomen door de gedropte inlichtingsagent Max Londot onder de naam *Marc*. In Limburg stond barones de Heusch (Anne Marie

---

Vandenbosch Sanchez de Aguilar) onder de schuilnaam *Mercur* (codenaam VN/AR 223) aan het hoofd van de inlichtingendienst *Marc* vanuit Hasselt.

⁷⁰ Marcel Torfs had de codenaam van *Marc* : VN/AR/23/B/5.

De letter V verwees naar *Vindictive*, een Brits oorlogsschip dat in WO I te Oostende was tot zinken gebracht; De letter N verwees naar *Nieport* (Nieuwpoort), het oorlogsfront tijdens WO I.

⁷¹ MARUT, A., *Pilotenhulp achter de schermen*, Bourg jg. 24 nr. 2/2011.

⁷² RUTTEN, M., *Oorlog in Limburg*, o.c., p. 118. Fernand van Bael had codenummer VN/AR/223/B/3.

⁷³ Afschrift van een verklaring dd. 12.12.1945 van Michel Kenens van *Groep G*, destijds wonende te Heppen, Dorpsstraat 71 betreffende de activiteitenlijst van Fernand Van Bael.

⁷⁴ MARUT, A., *Pilotenhulp in Genk*, o.c., p. 45.

Henri Van Gompel, codenummer VN/AR/223/B/1 en Léon Leynen, codenummer VN/AR/223/B.

⁷⁵ Deutsche Bibliothek, Goethe Institut Brussel, *Decreet van 7.12.1941*, verschenen op 12.12.1941.

NN Nacht und Nebel was een door veldmaarschalk Wilhelm Keitel uitgedacht bestraffingsysteem voor verzetsstrijders om hen naamloos in uitroeingskampen te doen omkomen door uithongering en zware slavenarbeid.

⁷⁶ S.B., *Het was alsof hij het onheil voelde naderen*, Het Belang van Limburg dd. 18.6.1995.

⁷⁷ VERHOEYEN, E., *België bezet 1940-1945*, BRT, Brussel, 1993, p. 275.

⁷⁸ Verklaring dd. 23.3.1950 van Louis Van Heel, destijds huisbewaarder te Lommel, Mudakkers.

⁷⁹ Verklaring dd. 28.3.1950 van René Minten uit Hasselt bij de rijkswachtbrigade te Hasselt.

⁸⁰ Volgens Louis Van Bael was luitenant Servais uit Montegnée bij Luik, getuige van zijn overlijden.

⁸¹ Documentatie *Sonderlandesamt Arolsen* nr. 953/1954 gericht aan archivaris Lucien Bogers te Genk op 31.1.1989. In het bijgevoegd getuigschrift staat dat Fernand Van Bael op 8.11.1944 is overleden.

⁸² Attest dd. 16.7.1945 van het diensthoofd *Service Marc* te Brussel.

⁸³ Inlichtingssteekkaart van *NWOS Ministerie van Oorlogsgetroffenen* te Brussel, Galliërslaan 3.

⁸⁴ Verklaring dd. 19.4.1948 van Louis Van Heel, gericht aan Staatscommissaris Albert Vrijens.

⁸⁵ Verklaring dd. 27.5.1949 van Marcel Wouters (°Sterrebeek, 26.6.1912), voorheen officier bij het Belgisch leger, wonende te Koekelberg.

⁸⁶ Verklaring dd. 16.5.1949 van Philippina Magits bij politiecommissaris Jozef Hubrechts te Leopoldsburg.

⁸⁷ Verklaring dd. 16.5.1949 van Anna Hubertina Elisabeth Lemmens (°Meerhout, 22.3.1915).

⁸⁸ Verklaring dd. 2.5.1949 van Louis Van Heel te Overpelt, nogmaals bevestigd op 27.5.1949 bij de rijkswachtbrigade Overpelt.

⁸⁹ Verklaring dd. 14.5.1949 van Theo Lemmens bij politiecommissaris Jozef Hubrechts te Leopoldsburg.

⁹⁰ S.B., *Rol in inlichtingendienst werd Jules Dekeyser fataal*, Het Belang van Limburg dd.20 en 21.3.1993.

⁹¹ Voordracht door Marc Kenens, voorzitter van *NCPGR*, gewest Beringen-Leopoldsburg, op 14.12.2013, op basis van historische informatie van Victor Geerdens, voorzitter VVL.

⁹² Mail dd. 5.12.2018 van Marc Kenens, zoon van Michel Kenens uit Leopoldsburg.

⁹³ VAN ISHOVEN, A., *De geschiedenis van de Nederlandse en Belgische Luchtvaart*, Lekturama, Rotterdam, 1982, p. 128.

⁹⁴ CELIS, P., *Runways to Victory*, 2003. Het vliegveld was in september 1915 door het Duitse leger aangelegd op twee km van Diest. In 1919 nam het Belgisch leger bezit van het vliegveld.

⁹⁵ Website <https://asisbiz.com/luftwaffe/stg1.html>

⁹⁶ Verklaring dd. 27.11.1948 van Gustaaf Trifon Bonnijns (°Diest, 31.12.1901) bij de rijkswachtbrigade Diest. Bonnijns verklaarde dat Jean Goris contact had met bankbediende Gerard Keersmaeckers omwille van zijn clandestiene radio-uitzendingen.

⁹⁷ Emilius Joannes Van der Keilen (°Borgerhout, 11.10.1895), woonachtig te Diest.

⁹⁸ Schrijven dd. 15.4.1946 van Theresia Goris-Van Sweevelt aan de *Nationale Unie voor de Sluikpers* te Brussel, Leuvense Steenweg 435.

⁹⁹ *De Vrijheidsklok* was het sluikblad van het *Onafhankelijkheidsfront* voor het arrondissement Leuven.

¹⁰⁰ Beslissing dd. 20.5.1954 van de Nederlandse kamer van de *Controlecommissie voor Weerstanders door sluikpers*, dossier 624.569/1164/1150, waarbij Jan Baptist Goris erkend werd als weerstander van de sluikpers.

¹⁰¹ Verklaring dd. 29.11.1948 van Emile Van der Keilen uit Diest bij de rijkswachtbrigade Diest.

Gerardus Antonius Emilius Keersmaeckers (°Berchem, 6.5.1905) was op 15.10.1943 te Diest, daags na Jean Goris gearresteerd. Hij overleed in het concentratiekamp Elrich in de loop van januari 1945.

¹⁰² Verklaring dd. 10.12.1948 van politie-inspecteur Joseph Linssen (°Antwerpen, 17.7.1900) uit Deurne, die van februari tot april 1944, samen met Jan Goris en de gebroeders Joseph en Henri Van Raemdonck uit Antwerpen in een cel opgesloten zaten in KGW Antwerpen.

¹⁰³ X., *De beul van Breendonk te Turnhout aangehouden*, Het Belang van Limburg dd. 28.5.1945.

Fernand Wyss (°Antwerpen, 2.1.1920 †Het Kiel Antwerpen, 12.4.1947) was als *Rottenführer* van de

---

Sicherheitsdienst, de meedogenloze en ruwe bewaker in het fort van Breendonk. Hij werd door de krijgsraad te Mechelen dd. 7.5.1946 tot de doodstraf veroordeeld en op zaterdag 12.4.1947 geëxecuteerd.

¹⁰⁴ VAN EETVELDE, R., *De Sicherheitspolizei en Sicherheitsdienst (SiPo/SD) Aussendienststelle Antwerpen, Het politionele repertoire van een lokale Duitse politiedienst in bezet België*, 2008.

X., *Monster van Frankenstein voor het Hof te Arnhem*, Nieuwe Apeldoornsche Courant dd 24.5.1949.

SS-Kriminalsekretär Ferdinand Frankenstein maakte in het begin van 1945 deel uit van het *Einsatzkommando* van de *Polizei Waffenschule III* te Apeldoorn-NL. Hij werd op 8.6.1949 door het *Bijzonder Gerchtshof* te Arnhem veroordeeld tot de doodstraf, die nadien door de *Raad van Cassatie* omgezet werd in levenslange gevangenisstraf. Op 5.10.1959 werd hij overgeleverd aan Duitsland.

¹⁰⁵ Verklaring dd. 27.11.1948 van Jean Swine (°Brussel, 1.8.1893), destijds inlichtingsagent van *Service Marc Hasselt* bij de rijkswachtbrigade Diest. Hij werd op 31.8.1944 in Diest gearresteerd door de *Feldgendarmarie* en verbannen naar Prenzlau (deelstaat Brandenburg). Hij keerde na de oorlog op 10.7.1945 naar huis terug.

Verklaring dd. 29.11.1948 van Hortensia Broos, echtgenote van Frans Adang uit Aarschot.

Op 15.10.1943 werden te Aarschot en Diest zes inlichtingsagenten van *Service Marc Hasselt* aangehouden : Frans Adang, Pierre Verpoorten, Frans Vanwinkel, adjunct-commissaris Joseph Claes uit Aarschot en bankbediende Gerard Keersmaeckers uit Diest.

Verklaring dd. 16.12.1948 van Maria Catherina Antonia Celen (°Antwerpen, 30.4.1904), weduwe van Gerard Keersmaeckers, bij de rijkswachtbrigade Borgerhout.

Website <https://www.tracesofwar.nl/sights/44521/Belgische-Oorlogsgraven-Aarschot.htm>

Adjunct-commissaris Joseph Claes en fotograaf Léon Claes werden op dezelfde dag gearresteerd.

Joseph Claes was leider van de verzetsgroep *Fidelio* in sector 075. Op 13.10.1943 werd hij te Brasschaat gefusilleerd. Léon Claes belandde in het concentratiekamp Dachau, dat op 29.4.1945 bevrijd werd.

Hij overleed ten gevolge van de ontberingen in Duitsland op 12.5.1945.

Beiden werden nadien begraven op het ereperk van de begraafplaats Aarschot-Ouroudeberg.

¹⁰⁶ Verklaring dd. 10.12.1948 van politie-inspecteur Joseph Linssen uit Deurne.

¹⁰⁷ Dossier bundel 14.941 inzake detentie van Jan Baptist Goris, afgeleverd door T.Tyck dd. 29.7.1949.

¹⁰⁸ Jules Roelants (°Aarschot, 8.12.1905 †Leuven, 13.2.1994) was tevens de stichter van het glasmagazijn Roelants, thans *NV Roelants Glas* te Aarschot.

¹⁰⁹ Verklaring dd. 9.12.1948 van Jules Roelants bij de rijkswachtbrigade Aarschot.

¹¹⁰ Verklaring dd. 4.1.1949 van René Minten uit Hasselt bij de rijkswachtbrigade te Hasselt.

René Minten zat op 8.4.1944 in de trein, samen met Jan Goris, op weg naar Gross Strehlitz.

Begin januari 1945 zag hij Jan Goris in Gross Rosen terug, toen deze in de infirmerie werd opgenomen.

¹¹¹ X., *De Russische opmars gaat ongestoord voort*, Het Belang van Limburg dd. 24.1.1945.

Op 10 dagen tijd hadden de troepen van maarschalk Ivan Konev (1897-1973) in Silezië 21.000 Duitse militairen krijgsgevangen gemaakt. Gross Strehlitz werd op 23.1.1945 bevrijd.

¹¹² Verklaring dd. 12.1.1949 van Leon Desmet (°Moeskroen, 13.9.1892), die op 12.12.1943 in zijn woonplaats Herseaux (bij Kortrijk) was aangehouden.

¹¹³ [overleden-in-concentratiekamp-lijst-20van-202006-09-14.xls \(live.com\)](#)